

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО ТА ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ

УДК 343.985(091)

*Літвін В. В., УМВС України
в Херсонській області*

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНОГО РОЗШУКУ

В даній статті аналізуються поняття та шляхи формування, становлення та розвитку інституту кримінального розшуку в контексті розкриття та розслідування нерозкритих злочинів минулих років.

Актуальність теми дослідження. Ефективність діяльності правоохоронних органів визначається перш за все ступенем розкриття та ефективного, всестороннього, повного, об'єктивного розслідування злочинів. Проте на великий жаль, сьогодні залишаються злочини які не розкрито і розслідування по них зупинено. Проте це не означає, що визначені законом правоохоронні органи, в тому числі оперативні підрозділи органів внутрішніх справ [1, с. 25], не проводять розшукові дії. до того ж відповідно ст. 41 нового КПК України здійснюватимуть негласні слідчі (розшукові) дії, проте за письмовим дорученням слідчого або прокурора. Тому виникає закономірне питання, а за власною ініціативою оперативні працівники не будуть займатись розшуковою роботою, і чи не стане це перешкодою у здійсненні профілактики та попередження злочинів. На жаль до сьогоднішнього часу точаться дискусії навколо визначення і самого поняття розшук. Ми приєдуємось до думки В. П. Колмакова і вважаємо, що *розшуком* називається система слідчих дій і оперативно-розшукових заходів, спрямованих на з'ясування місця перебування об'єктів розшуку і прийняття до них передбачених законом заходів в інтересах здійснення правосуддя [2, с. 284].

Мета роботи. Для вирішення питань присвячених розкриттю та розслідуванню злочинів минулих років необхідно провести певний історичний екскурс в систему формування та становлення кримінального розшуку, який дозволить вирішити деякі проблемні питання як в теорії криміналістики та кримінального процесу так і слідчій практиці.

Виклад основного матеріалу. Проблема боротьби із злочинністю, а саме розкриттю та розслідуванню злочинів з метою встановлення особи яка скоїла злочин, чи встановлення місця знаходження особи яка ухиляється від слідства з метою притягнення до відповідальності приділялась значна увага з давніх часів. Документальними свідченнями цьому є збережені у віках та ті, що дійшли до наших днів, такі старовинні пам'ятники права як: Закони Вавілона царя Хамурапі, появу яких дослідники датують XVIII століттям до нашої ери [3]; Закони XII таблиць – найдавніший звід римського права, складений згідно свідоству Тіта Лівія в 451 – 450 роках до нашої ери [4]; «Закони Ману», що представляють собою збірник стародавньоіндійських правових приписів, часом складання яких відносять до I сторіччя до нашої ери [5].

Розшук злочинців має глибокі історичні передумови. Про це свідчить те, що до IX ст. деякі способи його проведення мали уже законодавче закріплення з появою Руської правди в 1019 році. В першій редакції «Руської правди» («Суд Ярослава»), одного із давніх законодавчих актів руського права, зазначаються такі форми розшуку, як «звід» та «гоніння сліду».

Норми давнього права засвідчують про досить розвинуту систему розшуку шляхом «зводу». Така форма розшуку мала місце лише тоді, коли мова йшла про розшук майна. Ми ж більш детально розглянемо іншу форму, а саме «гоніння сліду», його більш пізніший варіант «шляхування коней». Ця форма розшуку описана в ст. 77 Пространної правди. Із зазначеної норми видно, що «гоніння сліду» – це пошук злочинця по залишеним ним слідам. При цьому закон виходив із припущення, по суті формального: «там, куди приведе слід, там і знаходиться злочинець». Коли слід губився на великій дорозі або в пустому степу, розшук злочинця зупинявся. Якщо ж сліди приводили до якої-небудь общини, на неї покладався обов'язок знайти злочинця та видати його. В іншому випадку община повинна заплатити так звану дику віру – штраф. Якщо община не відведе від себе сліду або не вкаже його продовження, вважалось, що тут переховується злочинець. Таким чином, значення стародавнього формального правила – «куди приведе слід, там і знаходиться злочинець» – полягало

в тому, що воно дозволяло активно залучати до розшуку великі групи людей, об'єднаних общиною. У випадках, коли слід злочинця приводив до общини, вона вставала перед альтернативою: або платити дику віру і тим самим приймати на себе не тільки моральну, але й матеріальну відповідальність за злочин, чи колективними зусиллями вести пошук злочинця чи його слідів, що знімало з общини підозру. В умовах, коли стародавня руська держава ще не мала спеціалізованих органів кримінального розшуку, це правило дозволяло здійснювати розшук та виявляти злочинців без участі представників державної влади. За думкою професора М. А. Чельцова-Бебутова «гоніння сліду» – є способом колективної самопомоги поселень від різних злочинних посягань [6, с. 32].

Спеціальні особи, які наділялись повноваженнями вести розшук злочинця, з'являються в більш пізній період – в XIII – XV ст. ст. Свої повноваження вони отримали від князя та здійснювали адміністративну та судову владу. В містах функція розшуку була покладена на намісників, а в волостях – волостелів. При них знаходились тіуни та доводчики. В XV – початку XVI століть розшук та виявлення злочинців стали покладатись на представників центральної влади, так званих «особливих пошуковців». Це були перші сищики на Русі. Вони були направлені з Москви «... у випадках примноження в будь-якій місцевості розбоїв та татів», а також в найбільш сурові часи, коли дії злочинців набували таких розмахів, що для їх запобігання виникала необхідність застосування військової сили [7, с. 87]. Але від сищиків було мало користі, і замість них Іван Грозний ввів постійний поліцейський орган із числа місцевих виборних людей – так званих губних старост. Вони вибиралися на декілька років із числа дворян. Після виборів губні старости давали присягу в Розбійному наказі. Помічниками губних старост були губні цілувальники, які вибиралися «сошними людьми». Разом вони складали спеціальний слідчо-судовий орган – Губний будинок, який був місцем провадження слідства та суду.

Перед початком розшуку особливі сищики та губні старости були зобов'язані провести особливу розшукову дію – великий повальний обшук. Він проводився для отримання даних про осіб, які займаються в даній місцевості крадіжками та розбоями. Крім сищиків та губних старост розшук міг здійснювати і сам потерпілий. В тих випадках, коли злочинець, що зник з місця злочину йому відомий, він міг отримати спеціальний документ – погонну грамоту, яка надавала потерпілому право вимагати при затриманні злочинця сприяння у місцевій владі [8].

В 1669 р. для розслідування та суду по кримінальним справам були введені спеціальні посади, які займали чиновники, призначені центральною владою. З цього часу вся влада по провадженню слідства та суду перейшла до сищиків. Але вони проіснували не довго. Функція кримінального розшуку та розслідування кримінальних справ на місцях була передана воєводам. В 1679 році також було відмінено інститут губних старост, а їх функції передано воєводам. В 1684 р. на короткий час цей інститут було відновлено, але в період царювання Петра I губні старости повністю, а сищики тимчасово були відмінені, їх функції перейшли до воєвод та їх товаришів. Під час царювання Петра I розшук, слідче провадження та судові функції були злиті воедино і покладалися поперемінно на різні урядові установи та уповноважених посадових осіб. Так, в 1689 році було засновано Наказ розшукових справ, який займався в основному розшуком у зв'язку із справою цариці Софії Олексіївни й інших супротивників царя і закінчив своє існування в 1694 році [9, с. 60].

Преображенський Наказ був спеціалізованим державним органом, який мав виключне право на організацію розшукової діяльності, ведення слідства і розгляд справ у політичних державних злочинах [10, с. 254; 11; 12, с. 6-7]. Основу його розшукової діяльності складала інформаційно-пошукова робота, діяльність з попередження й розкриття злочинів, розшуку осіб, що переховуються від слідства і суду. Преображенський наказ вів не тільки розшук, а й слідство, і навіть судовий процес. Основним методом дізнання було катування. У виявленні і переслідуванні насамперед державних злочинців найбільшого поширення набули таємні методи розслідування, використовувалися таємні інформатори. Іменним Указом Петра I від 25 вересня 1702 року створювалась своєрідна система надходження до Преображенського Наказу розшукової інформації про осіб і факти, які становили розшуковий інтерес для попередження, припинення й викриття політичних злочинів. У розпорядженні Преображенського Наказу знаходилися солдати й офіцери Преображенського і Семенівського полків, що використовувалися для проведення обшуків і арештів.

Зростання злочинності на той час змусило Петра I відновити інститут сищиків, що ним був скасований у 1702 році. Так, згідно Указу Сенату від 12 жовтня 1711 року «Про безперешкодний розшук, переслідування сищиками злодіїв, розбійників і їхніх спілльників» було відновлено інститут сищиків [13]. Але цей захід бажаного результату не дав і інститут сищиків перестав існувати. У 1743 р. «для викорінення ворів та розбійників» було знову видано спеціальний

указ про сищиків. Вони могли застосовувати тортури, але не могли карати. Указ 1756 р. затвердив інструкцію «головному сищику ворів, розбійників та біглих», якою визначалися основні права та обов'язки цього чиновника. Але в 1762 р. Петром III посада сищика була усунена. Його функції були передані губернським, провінціальним та воеводським канцеляріям [14; 15, с. 115-116]. У 1719 році видається інструкція [16], за якою почали відправляти військові команди на чолі з офіцером, для розшуку збіглих драгун, солдат, матросів і рекрутів, викорінювання злодіїв і розбійників, а також осіб, що їх переховували. Офіцери розшукових команд мали право проводити розшук над особами усіх рангів і при викритті у вчиненому злочині карати винну особу аж до страти.

У 1717 році справи про політичні злочини досягли такої кількості, з якою вже не справлялися Преображенський Наказ та Наказ розшукових справ, у зв'язку з чим за розпорядженням Петра I було організовано ще кілька канцелярій для розшуків, які проіснували до 1724 року.

5 червня 1718 року був заснований новий орган політичного розшуку – Канцелярія Його Величності Державних Таємних справ, якому були передані функції Преображенського Наказу [14, с. 7]. З 1719 року Таємна канцелярія діяла паралельно з Преображенським Наказом. Потім при Петрі II в 1729 року вона була закрита, а при імператриці Анні Іоановні відновлена під назвою Канцелярія таємних розшукових справ.

Особливими рисами відрізнявся розшук злочинців у формі «слова и дела государева», який проводився у політичних злочинах [17]. Визначала порядок розшуку у цих справах друга глава Соборного Укладення 1649 року. У 1762 р. Петро III спеціальним маніфестом назавжди зруйнував Канцелярію таємних розшукових справ та заборонив застосовувати висловлювання «слова и дела государева» [18].

У 1724 р. для провадження розшукових справ була заснована особлива палата – Контора розшукових справ. Вона не мала свого власного штату, але для провадження розшуку залучала чиновників Сенату [19, с. 23].

Згодом пізніше, під час правління Катерини II законодавчими актами була встановлена єдина система слідства, суду та розшуку в губерніях. У відповідності з нею функція розшуку по кримінальним справам в уїзді покладалася на капітан-виправника, а в містах – на городничих та підлеглу йому поліцію. Устав благочиння, чи поліцейський, 1782 р. назавжди відділив судову владу від слідчо-розшукової та передав останню до рук загальної поліції.

Якщо розглянути історію становлення розшуку на території України, то дуже цікаво було б приділити увагу періоду козацької доби (XV-XVI вв.).

В той час запорожці керувалися не писаними законами, а стародавніми військовими звичаями, словесним правом і здоровим глуздом, не зважаючи на те, що вже існували і певні писані правові норми щодо законодавчого регулювання правоохоронної діяльності [20, с. 257]. Діяли також деякі норми Литовських статутів, магдебурзького права, окремі положення україно-російських договорів, гетьманські універсали та рішення уряду Гетьманщини.

На виконання розшукових функцій запорізькими правоохоронцями значно впливало законодавство і відповідна практика Росії, які особливо посилились у 1734 – 1775 роках за часів Нової Січі [20, с. 261]. Однак права України на користування власною системою правових норм і власну систему судочинства підтверджувались в царських указах і маніфестах, як у Березневих статтях 1654 року, так і пізніше при підтвердженні повноважень кожного новобраного гетьмана включно до ліквідації гетьманства і розподілу всієї території на три губернії у 1781 році [21, с. 27]. Більше того, було створено єдиний кодифікований акт, виданий у Глухові в 1743 році під загальною назвою «Права, за якими судиться малоросійський народ». Із змісту цього документу, а також із матеріалів судових справ того часу складається система виконання поліцейських функцій органами вищого і місцевого управління. Зокрема, за відсутності поліцейського апарату, вони виконувались або безпосередньо судами, або особами, спеціально уповноваженими для конкретних випадків. При загальному розподілі адміністративних і судових функцій не були визначені повноваження суду щодо проведення попереднього слідства і судового розгляду справи – вони проводилися якщо не одними й тими ж особами, то з їх особистою участю, включаючи й катування, як звичайний атрибут судочинства того часу [22, с. 117].

Вища військово-адміністративна та судова влада належала кошовому отаману, який затверджував судові вирокі та призначення на адміністративні посади. Військовий старшина виконував адміністративно-поліцейські функції; військовий довбиш – інші доручення правоохоронного характеру, такі як розшук злочинців, їх конвоювання. Військовий осавул безпосередньо очолював правоохоронну діяльність, при цьому проводив слідство, контролював виконання вироків, очолював команди, що стежили за громадським порядком, охороною шляхів і хуторів, переслідував розбійників, злодіїв та грабіжників, організовував прикордонну сторожу. Розшук

злочинців покладался на похідного старшину-полковника (сердюка), осавула, паланкового полковника та їхніх помічників – осавула й писаря [15, с. 113]. Пізніше розшук кримінальних злочинців став здійснювати генеральний суддя, який був помічником гетьмана у всіх правових питаннях. На місцях цієї роботою займалися начальники поліції міст, судді, отамани.

На території паланки за дотриманням чинного законодавства стежив паланковий полковник, який і відав розшуком злочинців, докладав у Січ про найнебезпечніші злочини, повертав на місце збіглих кріпаків.

Із матеріалів судових справ XVII-XVIII століть вбачається використання багатьох прийомів розслідування й судового розгляду, витоки яких йдуть ще від Руської правди, а також використання термінології давньоруського права. Наприклад, розкриття злочинів за допомогою «гоніння сліду» (про яке ми згадували раніше) та його більш пізнього варіанту «шляхування коней»; оголошення про розшук злочинців із закликом про допомогу, яке в Руській Правді називалося «закличем», а в Україні – «об воланням» від слова «волати», тобто кричати. «Об волання» робилося різними способами, в тому числі і шляхом неодноразових оголошень на ярмарках та в інших людних місцях у присутності осавула або ж ним самим. Досить часто в матеріалах судових справ згадується про проведення «трусу» з метою виявлення викрадених речей або розшуку підозрюваного у вчиненні злочину і результати таких слідчих дій [22, с. 118].

Таким чином, виникнення розшуку пов'язували зі словом «сиск», який представляв собою застаріле визначення, що означало вистежування та розшук злочинців.

Починаючи із Судебників 1497 та 1550 років, а потім Соборного Укладення 1649 року «розшуком» (сиском) називалась процесуальна форма, за якою розкриття та розслідування злочинів вели державні органи, а не приватні особи (постраждалий чи його представник). Це ж визначення означало встановлення істини при розслідуванні обставин скоєного злочину та доказування вини, яке здійснювалось за допомогою отримання особистого визнання обвинуваченого під катуванням, заслуховування показань свідків, проведення очних ставок та інших прийомів розслідування. Крім того, під розшуком розуміли дії уповноважених на те законом осіб з пошуку та затриманню відомих злочинців [23, с. 15; 24, с. 44-47]. На ці обставини обґрунтовано звертає свою увагу російський вчений А. І. Глушков, зазначаючи, що «розшук» (сиск) містив в собі декілька значень. По-перше, він означав встановлення істини при розслідуванні справ; по-друге, під

розшуком (сиском) розуміли особу форму судочинства – слідчий процес; по-третє, сиск (розшук) мав на увазі дії уповноважених на те осіб з пошуку та затриманню злочинців [25, с. 15].

Основи розшуку в кримінальному процесі, епохи капіталізму (друга половина XIX століття – 1917 рік), розпочинають відлік з 20 листопада 1864 року, коли вступив у силу «Статут кримінального судочинства» (далі – СКС). Як зазначав відомий юрист того часу А. Соколов, розшук продовжував розумітися як «діяльність, спрямована на виявлення і викриття злочинця і на відшукування та збирання доказів його винності в учиненні злочинного діяння, наявність якого посвідчувалася дізнанням. Це ясно видно зі ст. 208 і 448 СКС, в яких йдеться про місцевий розшук, що збирає докази винності чи невинуватості підсудного, статей 510-542 СКС, які вказують на суто розшукову діяльність слідчого по збиранню доказів, що можуть слугувати викриттю підозрюваного при провадженні слідства у справі, а також із змісту статей 482 і 545 СКС» [26, с. 9-10]. З часом початкове поняття терміну «розшук» суттєво звузилося, оскільки в результаті судової реформи 1864 року в кримінальному процесі з'явилися два нових поняття «дізнання» та «розслідування». Термін «розшук» отримав своє законодавче закріплення в ст. 254 Статуту кримінального судочинства (60-і роки XIX сторіччя), як один із видів поліцейського дізнання, заснованого на таємних методах розслідування, які включали в себе словесні опитування, таємне спостереження, а також інші допустимі заходи по встановленню злочинців.

Розшукова діяльність поліції, крім СКС, регламентувалася й іншими законодавчими і підзаконними актами, серед яких слід назвати «Правила про порядок дії чинів корпусу жандармів по дослідженню злочинів» від 19 травня 1871 р. [26]. Статут «Про попередження і припинення злочинів», затверджений у 1890 р. передбачав «розшук злодіїв, розбійників і ними створюваних зграй...» [27].

Використання результатів розшукової діяльності в кримінальному процесі залежало від виду розшукових заходів, їх форми і правового статусу суб'єктів, що їх отримали. Для отримання доказів такі результати загально-кримінальної поліції мали інформаційно-орієнтоване значення в кримінальному процесі, а політичної поліції, з огляду на те, що дізнання у державних злочинах прирівнювалося до судового слідства, будучи легалізованими, використовувалися іноді як докази. Таким чином, аналіз норм СКС та нормативно-правових актів того часу, які регулювали розшукову діяльність, свідчить про відсутність в них законодавчого визначення поняття розшуку. Натомість вони носили більш організаційний, політичний чи інший характер. Такий підхід до визначення сутності зберігався до середини XX ст.

В період з 1917 року і практично до кінця 1918 року в Радянській Росії обліку злочинців які переховуються від покарання та організації їх розшуку фактично не існувало. Починаючи з 1919 року з'являється розшуковий апарат органів міліції. Досить широкими правами наділяється слідчий для виявлення та затримання злочинців, що переховуються від слідства та суду. У відповідності з Інструкцією народним слідчим по провадженню попереднього слідства, виданою Народним комісаріатом юстиції (НКЮ) жовтні 1920 року, у випадках, коли обвинувачений не був знайдений або переховувався і його місце перебування невідоме, на слідчого покладался обов'язок приймати активні заходи по його розшуку через міліцію, кримінальний розшук, місцеві органи влади. Якщо прийняті заходи не давали відповідних результатів, слідчий публікував інформацію про розшук обвинуваченого в місцевій та центральній пресі.

В порівнянні з розглянутою інструкцією процесуальні питання організації розшуку обвинуваченого який переховується в КПК РСФСР 1923 року були регламентовані менш детальніше. Зокрема, не зазначалось, хто повинен здійснювати такий розшук та яким процесуальним документом це повинно бути оформлено. Обов'язок слідчого особисто займатися розшуком після зупинення попереднього розслідування не формулювався. Оскільки питання про зупинення, у випадках розшуку обвинуваченого вирішував суд в розпорядчому засіданні та зупинена справа залишалася в суді, то слідчий фактично не мав можливості самостійно приймати необхідні заходи щодо розшуку [28, с. 47-90].

Згідно ст. 131 Кримінально-процесуального кодексу УРСР 1927 року у випадках невідомості місця перебування обвинуваченого або у випадках його втечі слідчий складав постанову про розшук, копію якої направляв до органів розшуку для здійснення розшуку обвинуваченого. При безуспішності розшуку протягом трьох місяців з дня оголошення розшуку слідчий провадить необхідні слідчі дії по справі та направляє її із своїм висновком прокуророві для вирішення питання про подальший хід справи [28, с. 93-142]. Так як і КПК РСФСР 1923 року, кримінально-процесуальне законодавство УРСР 1927 року теж не зобов'язує слідчого займатися розшуком після зупинення попереднього розслідування, оскільки питання про зупинення попереднього розслідування входило виключно до компетенції прокурора (ст. 227 КПК УРСР 1927 року). Таким чином слідчий не провадив жодних дій, направлених на розшук особи, яка переховувалась від слідства.

Що ж стосується Основ кримінального судочинства за яким ми жили починаючи фактично з кінця 1928 до 1961 року, то тут взагалі

не згадуються питання про зупинення попереднього слідства та розшук обвинуваченого. В підручниках криміналістики майже не розглядається питання щодо тактики розслідування злочинів минулих років та розшук осіб які ухиляються від слідства.

Висновок. Аналізуючи історичний розвиток кримінально-процесуального інституту розшуку можна дійти до висновку, що в кримінально-процесуальному праві існує низка проблем пов'язаних з визначенням поняття «розшук обвинуваченого», «розслідування нерозкритих злочинів минулих років», підстав та порядку їх проведення, конкретизації ролі слідчого та ролі органів дізнання. Ці проблеми набувають особливої важливості та повинні бути враховані у період обговорення та впровадження нового КПК України.

Бібліографічний список

1. Кримінально-процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінально-процесуального кодексу України». – Х. : Одіссей, 2012. – 360 с.
2. Радянська криміналістика. Криміналістична техніка і слідча тактика / за заг. ред. В. П. Колмакова. – К. : Вид-во «Вища школа», 1973. – 295 с.
3. Законы царя Хаммурапи: Источники права [Текст]: Вып. 1. – Тольятти : ИИП «Акцент», 1996. – 56 с.
4. Система и текст XII таблиц: Исследование по истории римского права [Текст] / Б. В. Никольский. – С-Пб. : Тип. А. С. Суворина, 1897. – 488 с.
5. Законы Ману. [Текст] : / пер. с санскр. С. Д. Эльманович. – Спб. : Типо-лит. Н. И. Евстифеева, 1913. – 309 с.
6. Чельцов-Бебутов М. А. Курс советского уголовно-процессуального права [Текст] / М. А. Чельцов-Бебутов – Т. 1. – М., 1956. – С. 636.
7. Крылов И. Ф. Розыск, дознание, следствие [Текст] : учеб. пособие / И. Ф. Крылов, А. И. Бастрыкин. – Л., 1984. – 216 с.
8. Акты юридические, или собрание форм старинного делопроизводства / Изд. Археологической комиссией. СПб., 1838, № 303.
9. Ануфриев Н. И. Тайны сыска [Текст] / Н. И. Ануфриев, А. М. Пиджаренко – К. : Пресса України, 2002. – Кн. 1. – 524 с.
10. Воскресенский Н. А. Законодательные акты Петра I [Текст] / под ред. Сыромятникова. – Т. 1. Акты о высших государственных установлениях. – М. – Л. : Изд-во АН СССР, 1945. – 600 с.
11. Именной Указ от 25 сентября 1702 г. «Об отсылке в Преображенский приказ всяких людей, связывающих слово и дело» // ПСЗ. Т. IV. – № 1918. – С. 199-200.

12. Белкин Р. С. Криминалистика и доказывание (методологические проблемы) [Текст] / Р. С. Белкин, А. И. Винберг. – М. : Юрид. лит., 1969. – 216 с.
13. Указ от 12 октября 1711 г. О безпрепятственном розыске и преследовании сыщиками воров, разбойников и их сообщников по своим Губерниям [Текст] // ПСЗ. – Т. IV. – № 2439. – 745 с.
14. Лядов А. О. Становление сыска в дореволюционной России [Текст] / А. О. Лядов, А. В. Евсеев // История государства и права. – 2002. – № 1. – С. 2-9.
15. Поярков О. В. Розшук злочинців: історія питання [Текст] / О. В. Поярков // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2001. – № 2. – С. 110-123 с.
16. Инструкция полевых и гарнизонных команд офицерам – отправленным для сыску беглых драгун, солдат, матросов и рекрут и для искоренения воров и разбойников и пристанодержателей их от 24 декабря 1719 г. // ПСЗ. – Т. V. – № 3477. – С. 773-775.
17. Тельберг Г. Г. Сыск по государевым делам. Московский розыскной процесс XVII века в делах по государственным преступлениям [Текст] / Г. Г. Тельберг // Журнал Министерства юстиции. – Спб., 1911. – № 9. – С. 130-170.; Тельберг Г. Г. Сыск по государевым делам. Московский розыскной процесс XVII века в делах по государственным преступлениям [Текст] / Г. Г. Тельберг // Журнал Министерства юстиции. – Спб., 1911. – № 10. – С. 121-157.
18. Веретенников В. И. Из истории Тайной канцелярии. 1731 – 1762. [Текст] / В. И. Веретенников. – Харьков, 1910.
19. Линовский В. А. Опыт исторических розысканий о следственном уголовном судопроизводстве в России. [Текст] / В. А. Линовский. [Новое изд. Перепеч. С изд. 1849 г.]. – М. : ЛексЭст, 2001. – 240 с.
20. Водотика С. Г. Історія правоохоронних органів Південної України в період існування Запорізької Січі [Текст] / С. Г. Водотика, О. Ю. Пашенко // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 1999. – № 1. – С. 255-263.
21. Бандурка О. М. Оперативно-розшукова діяльність : підручн. [Текст] / О. М. Бандурка. – Частина I – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – 336 с.
22. Погорецький М. А. Розшук у козацьку добу [Текст] / М. А. Погорецький // Право і безпека. – 2003. – № 2'1. – С. 117-120.
23. Перегудова З. И. Политический сыск в России (1880-1917 гг.) [Текст] / З. И. Перегудова – М. : Рос. полит. Энциклопедия, 2000. – 432 с.
24. Власов В. М. О розыске [Текст] / В. М. Власов // Административный вестник. – 1927. – № 4. – С. 44-47.
25. Глушков А. И. Теоретические, правовые и организационно-тактические основы оперативно-розыскного обеспечения

- уголовного судопроизводства [Текст]: автореф. дис. ...д-ра юрид. наук: 12.00.09 / А. И. Глушков – М. : ВНИИ МВД РФ, 2003. – 56 с.
26. Соколов А. О. О дознании и розыске [Текст] / А. О. Соколов // Журнал гражданского и уголовного права. – 1890. – Кн. 9. – С. 9-10; Полное собрание законов Российской Империи. Собрание 2-е. – Т. XLVI. – Отд. 1-е 1871. – СПб., 1874. – С. 591-594. – № 49615. 27. Свод законов Российской империи: Продолжение 1912 года. – Ч. 3. – Статьи к томам III и IV. – СПб., 1913. – 21 с.
28. Уголовно-процессуальное законодательство СССР и союзных республик [Текст]: Сборник (Основные законодательные акты) / под ред. проф. Д. С. Карева [сост. Г. К. Большакова, Е. М. Ворожейник, Л. А. Дмитриева и др.] – М. : Гос. изд-во юридической литературы, 1957. – 463 с.

В данной статье рассматриваются основные пути формирования и развития института уголовного розыска в контексте раскрытия и расследования нераскрытых преступлений.

In the article basic ways of forming and development of institute of criminal search in the context of opening and investigation of the unexposed crimes are examined.

Стаття надійшла до редколегії 04.10.2012

УДК: 316.61:32(38)+316.61:34(38)

Вдовичин І. Я., Львівська комерційна академія

РЕАЛІЗАЦІЯ СВОБОДИ ОСОБИ В СТАРОДАВНІЙ ГРЕЦІЇ (ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ІДЕЇ І ДЕРЖАВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ)

Досліджується взаємозв'язок державно-політичної практики та теоретичного дискурсу Стародавньої Греції в утвердженні ідеї свободи особи. Показано потребу реалізації свободи через дотримання процедур, які гарантують стабільність демократії.

Історичний досвід Стародавньої Греції цінний перш за все тим, що він акумулював в собі достатньо розвинену політико-правову думку і значну державно-правову практику, які залишаються актуальними і у сьогоденні. К. Ясперс писав «Заходу відома ідея політичної свободи. У Греції – щоправда короткочасно – існувала свобода, яка не виникла більше ніде. Співдружність вільних людей вистояла під натиском